

стверджувати про необхідність уніфікації, стандартизації і створення єдиної системи термінів, що використовуються в текстах юридичних документів.

Чітко витриманий професійний стиль.

Стилістичною основою документа є літературна мова.

Стиль юридичного документа має бути спокійним, емоційно нейтральним, таким, що підкреслює офіційність та владність. Виключається урочистість, пафос, неприпустимим є використання художніх прийомів, багатозначних та застарілих слів. У випадку повернення застарілого слова до повсякденної лексики або до спеціальної термінології необхідно чітко визначити його сучасне значення.

Мова права – це комплекс ознак, наявність та єдність яких зумовлює її значення в процесі оптимізації правового регулювання. Тому актуальним є питання необхідності формування та удосконалення національної юридичної мови.

Література

1. Балтаджи П. М. Мова як засіб оптимізації правового регулювання // Актуальні проблеми держави і права. – 2005. – Вип. 25. – С. 79-83.
2. Баранник Д. Х. Мова права як окремий функціональний стиль // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 8-10.
3. Загальна теорія держави і права / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х., 2002.
4. Язык закона / Под ред. А. С. Пиголкина. – М., 1990. – С. 21.
5. Українсько-англійський юридичний словник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 976 с.

УДК 347.16(477)(043.2)

Бородін Д. І., начальник відділу,
УБОЗ УМВС України в Херсонській області,
м. Херсон, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС СЛУЖБОВЦЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Юридична категорія «правовий статус особи» в загальному її розумінні розкривається через систему прав, свобод, обов'язків і відповідальності, що знайшли визначення в правових нормах. З такої точки зору правовий статус особи в державі має такі ознаки:

а) кожна особа, у межах свого правового статусу, має однакову юридичну можливість скористатися наданими їй правами і виконати покладені на неї обов'язки;

б) права, свободи та обов'язки, закріплені в правових нормах, охороняються державою, їхня реалізація забезпечується як державою, так і громадянами;

в) права, свободи та обов'язки гарантовані в інтересах суспільства і держави, кожної особи окремо;

г) права, свободи й обов'язки особи – це єдина система, яка постійно розширює і поглиблює свій внутрішній зміст відповідно до змін суспільних відносин;

д) права, свободи та обов'язки є необхідною умовою і передумовою всебічного і гармонійного розвитку особи,;

є) права, свободи й обов'язки, які входять, характеризуються єдністю, виходячи із їх соціально-економічному обумовленості;

ж) юридична відповідальність особи ґрунтується на законі, забезпечується примусовою силою держави та її авторитетом.

Юридична категорія «правовий статус особи» у вітчизняному правознавстві вважається категорією, яка відображає та закріплює становище і значення, яке особа займає в суспільстві, є однією із центральних категорій сучасної теорії права. Основою правового статусу особи є конституційний статус. Саме в Конституції права, свободи та обов'язки в сукупності утворюють єдиний, внутрішньо узгоджений комплекс, якому властиві системні теоретико-правові характеристики. В Конституції України положення, які стосуються основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина ґрунтується на визнанні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності та безпеки найвищою соціальною цінністю, а також на визнанні пріоритету її прав і свобод. і На основі Конституції моделюється правовий статус особи і іншими галузями права. Так, наприклад, О.М. Дорогих вказує, що конституційні положення є вихідними для адміністративно-правового статусу [1, с. 140].

Слід зазначити, що проблему правового статусу особи необхідно розглядати у багатьох аспектах, в тому числі і у межах правового статусу державного службовця. Вчені-правознавці висловлюють різні точки зору щодо розуміння правовий статус державного службовця. Так, наприклад, Л. А. Сергієнко складовими правового статусу службовця називає його права, обов'язки та відповідальність, які обумовлені займаною посадою [2, с. 42]. В. М. Манохін до статусу службовця відносить завдання за посадою, основні функції службовця, права й обов'язки, правові форми діяльності службовця, порядок взаємовідносин за посадою. [3, с. 97-100]. Ю. Н. Старилов визначає правовий статус державного службовця через принципи державної служби, функції, права й обов'язки посадової особи, правові форми та методи

реалізації функцій та повноважень, гарантії реалізації повноважень, відповідальність і пільги, гарантії та компенсації [4, с. 383-384].

Оскільки правовий статус службовця органів внутрішніх справ визначається нормами права, а зміст його статусу визначається через такі складові, як посада, права, обов'язки, гарантії та відповідальність, необхідно вказати на правові та організаційні основи правового статусу державного службовця органів внутрішніх справ.

Отже, правова основа статусу службовця органів внутрішніх справ регулюється Конституцією України, Кримінальним кодексом України, Законом України «Про міліцію» [5], Постановою Кабінету Міністрів Української РСР «Про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ Української РСР» [6]. Слід зауважити, що вказані нормативні акти можна назвати загальними для службовців органів внутрішніх справ. Їх загальний характер проявляється в закріпленні правового статусу всіх категорій державних службовців органів внутрішніх справ. Однак слід звернути увагу і на нормативні акти, які регулюють статус окремих категорій службовців різних служб, які входять до складу органів внутрішніх справ.

Так, наприклад, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [7] закріплює правовий статус службовців оперативних підрозділів системи МВС, Статут патрульно-постової служби міліції України [8] встановлює обов'язки посадових осіб органів внутрішніх справ щодо керівництва патрульно-постовою службою, порядок її організації, обов'язки і права нарядів міліції. Ці нормативні акти доповнюють правовий статус службовця органу внутрішніх справ рядом особливостей і регулюють різні сторони правового статусу державної служби, які притаманні кожному службовцю окремо.

Нормативна база перш за все закріплює поняття «державний службовець», а вже в потім пояснює, який перелік прав, обов'язків, функцій, заходів відповідальності та інше потрібно відносити до правового статусу службовця органів внутрішніх справ. Законодавець хоча і визначився з поняттям «службовець органів внутрішніх справ», але інтерпретація цього поняття є невинуватено узагальненою через те, що не містить конкретних відмінностей у проходженні служби цими особами. Так, використовуючи це поняття, не можна з'ясувати, у чому полягає різниця між міліціонером патрульно-постової служби та начальником міліції громадської безпеки. І перший, і другий проходять службу в органах внутрішніх справ, займають посаду, виконують функціональні повноваження та утримуються за державні кошти. Але все ж таки характер їхньої роботи різний, і тому виникає потреба в розмежуванні службовців органів внутрішніх справ на дві категорії: *службові особи* та *посадові особи*.

Поняття «службовець» виникло на основі поняття «державна служба», яке законодавець визначив як професійну діяльність осіб – ч. 2 ст. 1 Закону України «Про державну службу», які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну платню за рахунок державних коштів. Таким чином, під державним службовцем органів внутрішніх справ можна вважати громадянина України, який перебуває на службі та займає посаду в органах внутрішніх справ, виконує на практиці завдання, пов'язані з функціями органів внутрішніх справ, та за свою діяльність отримує від держави плату.

Посадові особи органів внутрішніх справ, як й інші службовці займають посаду, але законодавець називає перших «керівниками та заступниками керівників», які виконують не лише практичні завдання і функції державних органів, а до того ж «законами та іншими нормативними актами на них покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій» [9].

Таким чином, поняття «посадова особа» є вужчим за поняття «державний службовець», тому що, по-перше, кожна посадова особа є державним службовцем, але не кожий державний службовець є посадовою особою, по-друге, державний службовець виконує тільки практичні завдання, які встановлює посадова особа. Правовий статус посадової особи органів внутрішніх справ заснований на статусі державного службовця. У статусі посадової особи перш за все відбиваються особливі функції і повноваження щодо реалізації компетенції державного органу, а в статусі державного службовця - загальний юридичний зв'язок з органами внутрішніх справ. Наслідком їх поєднання є додаткові права, обов'язки, гарантії та підвищена відповідальність посадової особи.

У системі державної служби органів внутрішніх справ функціонують різні правові статуси посадової особи, які відрізняються за категоріями і групами. Зокрема, виділяється загальний, особливий, спеціальний та індивідуальний статуси посадової особи.

Загальний правовий статус посадової особи органів внутрішніх справ встановлений Конституцією України та законами України. Ця нормативна база регулює положення, пов'язані з реалізацією загальних прав і обов'язків, встановленням правообмежень та відповідальності посадових осіб як державних службовців. Однак крім цього потрібно зазначити, що службовець органів внутрішніх справ має разом зі спеціальним правовим статусом посадової особи ще й загальногромадянський правовий статус, який закріплений у Конституції України.

Література

1. Курс адміністративного права України: підручник / В. В. Коваленко (заг. ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 805 с.
2. Сергиенко Л. А. Правовая регламентация управленческого труда. / отв. ред. Б. М. Лазарев. – М.: Наука, 1984. – 141 с.
3. Манохин В. М. Советская государственная служба / В. М. Манохин. – М.: Юрид. лит., 1966. – 195 с.
4. Старилов Ю. Н. Служебное право. Учебник / Ю. Н. Старилов. – М.: Бек, 1996. – 698 с.
5. Про міліцію: Закон від 20.12.1990 № 565-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
6. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС Української РСР: Кабінет Міністрів УРСР; Постанова, Положення від 29.07.1991 № 114 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 12. – Ст. 449.
7. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон від 18.02.1992 № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
8. Статут патрульно-постової служби міліції України. – К., 1995. – 248 с.
9. Про державну службу: Закон від 16.12.1993 № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 499.

УДК 347.4(477)(043.2)

Бородін І. Л., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Теоретичні обґрунтування, пов'язані з ідеями прав людини, можна знайти ще у творах філософів античного світу та світових релігіях. Так, Геракліт, Гіппій, Демокріт, Платон, Протагор, Сократ та інші вже поділяли закони на: писані (тобто створені людиною від імені держави та суспільства) та природні, які були утворені незалежно від волі людини (суспільства). Демокріт стосовно позитивного права зазначав, що воно має природний, причинно обумовлений характер. Хоч воно й породжено людським розумом, але є похідним від природи, природного порядку речей. Критерієм справедливості й права є відповідність законів вимогам природного права [1, с. 373].

Як теоретико-правова категорія «права людини» з'явилася в XVIII ст., в епоху просвітництва. В цей період була обґрунтована думка про те, що в першу чергу природа наділяє людину правами, які, з одного боку, можуть бути протиставлені правителям, з іншого - мають ним охоронятися. Так, Вольтер, вивчаючи концепцію природного права, виділяв такі елементи, як свобода і рівність. Свобода, на думку мислителя, – це свобода особистості,